

Kokleaimplantatet förändrade allt

Text: Christina "Titi" Rolin

Foto: Matts Olsson och Titi Rolin

Trots att mitt audiogram var ett horisontalt streck på 100 db ansåg man att jag klarade mig för bra för att få ett CI. Drygt fem år senare låg jag på operationsbordet.

Jag har haft hörselskada hela mitt liv men det var först som femtonåring den konstaterades. Sakta men säkert försämrades hörseln och vid tjugotvå års ålder försökte jag vänja mig vid hörapparater, utan att lyckas. Ljudet från apparaterna kändes hårt och otrevligt, så de blev oanvända. Jag var mycket väl medveten om att jag inte hörde bra men jag upplevde det inte som ett stort problem.

Följande skede var tio år senare. Jag sjöng alt-stämma i församlingens ungdomskör och senare i Kyrksläotts kammarkör. Nu hände det på en stämövning att jag sjöng falskt på en ton. Jag hörde inte själv att jag inte sjöng rent. Det hade aldrig hänt tidigare och med dirigentens hjälp korrigerade vi så att tonen blev rätt, men jag hörde inte själv någon skillnad. Då bestämde jag att det var dags att sluta sjunga.

Det blev bara svårare och svårare att klara vardagen när hörseln sakta men säkert försämrades. Jag hade i samma veva fått jobb på en teater som skräddare. Jobbet var en dröm som gick i uppfyllelse och visade sig vara kanske det viktigaste för min självkänsla under kommande år. Jag kände att jag var bra på det jag gjorde och fick beröm för min skicklighet som teaterskräddare.

Kunde plötsligt bara höra rytmen i tal

Då jag jobbat några år på teatern kraschade min hörsel plötsligt och jag kunde med hjälp av hörapparater bara höra rytmen i tal. Rytmen och läppavläsning, plus kolleger som skrev upp vad som sades var de verktyg jag var tvungen att klara mig med. Det sög kraften ur mig. Jobbet var krävande i sig, med mycket kommunikation med kostymdesigners, skådespelare, kolleger och chefen.

"Jag gav mig inte. Jag tog upp frågan varje gång jag besökte hörcentralen".

I det här skedet hade min man varit i Sverige på arbetskommandering och där sett på televisionen ett inslag om en man som börjat höra sedan han fått ett kokleaimplantat (CI) inopererat. Min man trodde att det kunde vara en grej som kunde hjälpa mig. Jag tog reda på vad det var frågan om och fick en tid på HUS hörcentral där man gav mig kalla handen. CI kom inte ifråga för min del. Trots att mitt audiogram var ett horisontalt streck på 100 db ansåg man att jag klarade mig för bra för att få ett CI. Det här var cirka år 1995.

Situationen gav mig högt blodtryck

Jag gav mig inte. Jag tog upp frågan varje gång jag besökte hörcentralen. Ibland gav man hopp, bara för att genast efter, ta hoppet av mig. Det var hem-

"Utan mina CI hade jag troligen inte klarat av att jobba ända till pensionsålder", säger Titi Rolin.

ska tider! Situationen orsakade mig högt blodtryck som konstaterades bero på stress. Jag fick genomgå en del undersökningar som gjordes på eventuella CI-kandidater. Det konstaterades att det inte fanns fysiska hinder för operation, men eftersom jag klarade mig bra opererades jag inte. Jag anmälde mig till logopediska fakulteten för att delta i en undersökning om taluppfattning där en studerande gjorde sitt slutarbete i ämnet. Resultatet för min del blev, att med hjälp av läppavläsning uppfattade jag nittiosju procent av allt som sades, men med hjälp av öronen noll procent. Inte ens det här räckte till för att jag skulle bli opererad. På hörcentralen bad man mig komma tillbaka om min situation blev sämre.

Isolerade mig

Jag mår verkligen dåligt. Jag funderade på hur mitt liv skulle bli. Tänk om jag mister min man som var min hjälp i allt, hur kan jag leva då? Till saken hörde att man inte godkände undervisning i teckenspråk åt vår familj, för det ansågs att jag klarade mig för bra! Jag isolerade mig, orkade inte med mer än familj och jobb.

Sedan tyckte min arbetsplatsläkare att nu räcker det! Det kan inte gå till på det här sättet. Hon skickade mig till en öronläkare som visade sig vara dåvarande överläkaren på öron-, näs- och halsklinik. Då han försökte kommunicera med mig, först på finska och sedan på svenska, konstaterade han att jag kommer att ha nytta av ett CI. Han bad mig gå hem och vänta på besked. Tre veckor senare fick jag ett brev där man meddelade att jag skulle opereras. Det här var i maj år 2000. Fem år tog det men fyra månader senare låg jag på operationsbordet.

Det här var en så stor grej för mig att jag väl inte varit med om något liknande, förutom kanske mina barns födelser? Att få barn är inte heller en självklarhet för alla, lika lite som det är självklart att höra. Sedan kom kokleaimplantatet och förändrade allt.

Jag hade varit döv så länge att det krävdes många justeringar innan jag kunde uppfatta de ljud jag hörde korrekt. Under det första halvåret gick jag på femton, eller kanske fler justeringar och varje gång hörde jag lite bättre. Ibland hände det att jag blev förskräckt då jag steg ut på gatan med nya inställningar i implantatet, allt lät förfärligt. Men redan följande dag kunde jag konstatera att jag uppfattade nya ljud, sådana som jag inte hade hört dagen

innan. Det var att gå från klarhet till klarhet.

Som att ha fått sin syster tillbaka

Mina föräldrar var lyckliga, mina syskon likaså. För att inte nämna min familj, mina vänner och arbetskamrater. Min bror uttryckte det kanske bäst då han sa att det är som att ha fått sin syster tillbaka.

Mina tonåriga söner skojade att de kanske kunde få en fjärrkontroll för att kunna kontrollera mig.

Då jag haft mitt CI i nio månader klarade jag själv av att sköta mina telefonsamtal. För mig var detta det bästa beviset på att jag uppfattade tal med CI. Jag väntade och hoppades i många år att musiken skulle börja låta som den ska men än idag, trots att jag sedan år 2014 har CI i båda öronen, låter musik inte rätt. Jag lyssnar på musik och njuter till och med av viss sorts musik. Men det låter inte som det ska, det vet jag för jag minns bra hur det ska låta.

Hittade mig själv på nytt

Nu blev livet roligt och jag upplevde att jag hittade mig själv på nytt. Jag aktiverade mig i hörselfrågor. Det var revolutionerande att efter att ha varit döv, få förmågan att kunna höra igen. Det var en situation som aldrig inträffat förut. Med andra ord, allt jag upplevde var unikt. Det här ville jag dela med mig till andra som gick igenom det jag gjort. Jag började jaga hare med mina hundar. Det var helt fantastiskt att höra hundens skall då den jagade haren framför sig. Det var så mycket som blev möjligt.

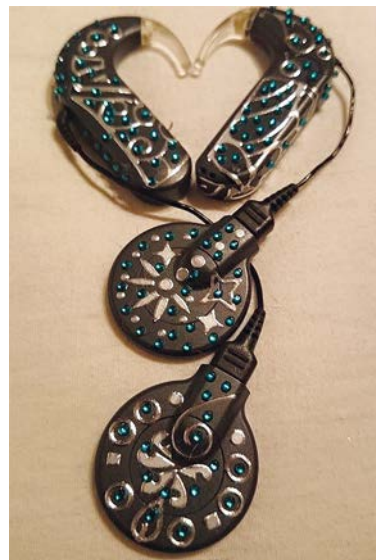
Trots att jag är överlycklig över mina kokleaimplantat och jag hör mycket bra med dem, får jag konstatera att det finns

många situationer där jag inte klarar mig utan övriga hörhjälpmedel. Jag är storkonsument av teknik. Jag har T-slinga till television, Bluetooth till telefon, jag klarar telefonen utan men Bluetooth är fantastisk bra, jag har vibrerande väckarklocka/brandalarm och så vidare.

I dagens läge när man kan ha kontakt med hela världen över nätet är det också så lätt att sköta sina ärenden och sociala kontakter. Med jämna mellanrum minns jag 1990-talet då sms var på kommande, internet och e-post likaså.

För ett år sedan gick jag i pension från mitt jobb på teatern. Utan mina CI hade jag troligen inte klarat av att jobba ända till pensionsålder. Jag är tacksam och glad för det jag har och också för de erfarenheter min hörsel gett mig. Inget är så illa att det inte för något gott med sig också.

Till slut hälsar jag till alla som har problem med att höra. Vänta inte med att låta er opereras - all den tiden är förlorad tid! ■

Titi har själv gjort utsmyckningarna på sina apparater.